

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

ANGLICKY MLUVÍCÍ ZEMĚ

využití debaty při výuce reálií a specifické slovní zásoby

Vzdělávací oblast: Cizí jazyk

Předmět: Angličtina

Věk žáků: Cvičení jsem realizoval v semináři AJ 3. ročníku střední školy. Nevidím důvod, proč by nemohlo být využito i u žáků mladších, včetně 2. stupně ZŠ.

Cíle: Prohloubit znalosti o reáliích anglicky mluvících zemí, procvičit specifickou slovní zásobu, prohloubit produktivní jazykové kompetence.

Čas: 1 – 2 VH

Anotace: Při výuce reálií „anglicky mluvících zemí“ se na našich školách má tradičně zato, že takových je 6: U.S.A., Spojené království, Austrálie, Nový Zéland, Kanada a Irská republika. Reálie těchto zemí jsou tradičním obsahem školní maturitní zkoušky z AJ. Cvičení tuto tradici nabourává.

Jako rozhodčí i aktivní účastníci série krátkých debat „dva na dva“ se žáci orientačně seznámí s existencí některých „exotičtějších“ anglicky mluvících zemí a prohloubí znalosti reálií „tradičně učených“ anglicky mluvících zemí. Seznámí se s problematikou definice „anglicky mluvících zemí“.

Mezipředmětové vztahy: Zeměpis, dějepis (rozsah Britské koloniální říše, kolonie U.S.A.)

Rozvíjené kompetence: Aktivita přispívá k rozvoji následujících:

- **Kompetence k učení:** vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení; uvádí věci do souvislostí.
- **Kompetence k řešení problémů:** promyslí a naplánuje způsob řešení problémů; samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit.
- **Kompetence komunikativní:** formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje.
- **Kompetence sociální a personální:** účinně spolupracuje ve skupině; přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu.
- **Kompetence občanské:** je schopen vcítit se do situací ostatních lidí; chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy.

Tento projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

Role učitele: Moderuje úvodní diskusi; organizuje výběr zemí (předmětů debaty), průběh hodiny a hodnocení; hodnotí (klasifikuje).

Využití pro klasifikaci: Výkon v debatách (resp. připravenost žáků na hodinu) lze poměrně snadným způsobem klasifikovat. Viz Příloha č. 3.

Varianty a modifikace: Zejména první hodina skýtá celou škálu příležitostí pro variace a inovace – včetně využití interaktivní tabule (pro ilustraci zeměpisné polohy zemí). Celou první část první hodiny (hledání definice a ustavení seznamu) lze také vynechat a nahradit ji prostým sdělením autoritativní definice – ostatně i strany a téma debaty můžete zadat autoritativně a ušetřit tak čas.

Debaty dvojic lze nahradit debatami jednotlivců – o to více zemí zazní!

Významnou variantou je „debata s odkrytou argumentací“ – viz publikace *Debatování napříč osnovami*, str. 42 – týmy v debatě se předem dohodnou, co znamená spojení „dobrý život“. Doporučuji.

Téma debaty poskytuje mimořádný prostor i pro hlubší debatu s významnější přípravou. Lze si představit debatu formy KP s přípravou v rozsahu cca 1 měsíce. Varianta „hlubší“ diskuse ale snižuje počet zemí, o kterých se dozvíme - hlubší debata nutně vyžaduje více času a tolik ho mít nebudete.

Aktivitu lze rozšířit o hodnocení spolužáků.

Postup: Seznamte žáky s cílem a průběhem aktivity. Vysvětlete, že prostřednictvím debaty budou hledat, kde se lidem žije lépe. Teze debat zní: **Je lepší žít v zemi „a“ než v zemi „b“.**

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

asociace debatních klubů
České republiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

První hodina- zadání:

Vzdělávacím výstupem hodiny je pochopení problematiky určení definice „anglicky mluvících zemí“ a seznámení se se seznamem anglicky mluvících zemí.

Technickým výstupem jsou vytvořené debatní týmy; pořadí, ve kterém budou týmy debatovat; strany týmů v debatě a teze jednotlivých debat.

1/ Ustavení definice a seznamu „anglicky mluvících zemí“.

Hodina se odehrává v počítačové učebně. Učitel zahájí společnou diskusi s žáky o tom, co jsou a co nejsou „anglicky mluvící země“. Společně hledají vhodnou definici. Učitel pomocí otázek koriguje směr diskuse.

Poznámka: *Určit počet / výčet „English speaking countries“ je obtížné právě z hlediska definice – spadají do ní pouze suverénní státy nebo i závislá území a teritoria? Jde o státy, kde angličtina je oficiálním jazykem? (Taková definice ovšem vylučuje např. U.S.A. , Spojené království a Australský svaz, postavení Indie či Pákistánu je v této definici diskutabilní.) Jde o státy, kde angličtina je mateřským jazykem většiny, či významné menšiny obyvatel? Kde většina, nebo významná menšina obyvatelstva hovoří anglicky?*

V diskusi se žáci dříve či později dostanou k otázkám uvedeným v poznámce. V momentě, kdy jsme formulovali otázky a zjistili, že na ně neznáme odpovědi, jsem žáky požádal, aby definici našli na internetu. Stanovil jsem čas (cca 10 - 15 min).

Po vymezeném čase (resp. v okamžiku, kdy si žáci začali s počítači hrát) jsem práci ukončil. Porovnali jsme výsledky a zjistili, že jednotná definice neexistuje. Během další společné diskuse jsme se shodli na některé z definic, které žáci nabídli. Protože většina žáků vyhledává na wikipedii, dává vcelku smysl dovést žáky k přijetí seznamu necelých 90 států a závislých území, kde je angličtina de facto či de iure oficiálním jazykem:

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_where_English_is_an_official_language

2/ Ustavení týmů, stran, pořadí a tezí debat.

Požádal jsem žáky, aby:

a/ se rozdělili do čtveřic a každá čtveřice si vybrala jednu „exotickou“ zemi, o které se chce dozvědět více (pokud byste volili variantu debat jednotlivců, zde by si vybírala dvojice), dbejte na to, aby se země neopakovaly – pokud si již jiná čtveřice tuto zemi zvolila, nemohla si ji vybrat další čtveřice,

Tento projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

asociace debatních klubů
České republiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

b/ ve stejných čtveřicích si vybrali jednu z „tradičních“ 6 zemí (viz anotace), o které se chtějí dozvědět více. Podle počtu čtveřic zde může dojít k tomu, že si některou zemi vybere více čtveřic – to není na závadu,

c/ se v rámci čtveřic rozdělili na dvojice (ve variantě debaty jednotlivců na jednotlivce).

Takto vytvořené dvojice budou debatními „týmy“ pro příští hodinu. Na závěr této části jsem nechal dvojice vylosovat si pozici první – druhý (stačí mít v ruce lísteček „první“, dát ruce za záda a nechat týmy zvolit ruku, také lze minci atp.) a pořadí týmů (připravené lístečky s čísly 1 – n, týmy si losují). Jména žáků v týmech, vybrané země (viz bod a/ a b/), stranu v debatě a pořadí debaty jsem zapsal na připravený arch:

Příloha 1: Seznam týmů a pořadí debat

Je lepší žít v zemi „a“ než v zemi „b“.				
Forma: debaty dvojic				
Debaty proběhnou dne:				
Pořadí	První tým	Druhý tým	země skupiny „a“	země skupiny „b“
1	Novák, Blučková	Novotná, Dvořáková	Falklandské ostrovy	Spojené království
2	Pařízek, Nguyen	Sekerová, Šťastná	Ghana	U.S.A.
3	Plašilová, Moudrá	Honcl, Kuba	Vanuatu	Irská republika
4	...,,
...				

Vyplněný arch jsem si okopíroval a originál vyvěsil na nástěnkou.

3/ Příprava

Na závěr jsem požádal žáky, aby si do příští hodiny (konala se za týden, a to je zhruba i čas, který je vhodný k přípravě na tuto debatu) připravili obhajobu, proč v jejich případě teze platí, příp. neplatí. V závislosti na věku a debatní zkušenosti žáků můžete stručně žáky „navést“ na směr dokazování. V tomto případě jistě nebude možné obsáhnout všechny aspekty „dobrého života“ – týmy si budou muset předem zvolit, co považují za „dobrý život“ (typicky půjde například o kvalitu životního prostředí, možnost seberealizace, výše životních nákladů, zdravotní péče a délka dožití, možnost

Tento projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

kulturního či sportovního vyžití atp.) a dokazovat, že v zemi „a“ („b“) je po této zvolené stránce život lepší, než v zemi „b“ („a“).

4/ Seznámení s pravidly.

Aby měla hodina s využitím formy debatování smysl, je třeba, aby žáci chápali, o čem v debatování jde. Protože princip debatování je univerzální, stačí, když se žáci alespoň jednou v minulosti s debatou setkali. V této situaci stačí (třeba písemně, vyvěšením na nástěnce) ustavit základní parametry – délku řeči, zda se použije křížový výsledek, nebo „points of information“, pořadí či počet výstupů a délku přípravného času.

Pokud se žáci s debatou nesetkali, budete muset obětovat čas a debatu vysvětlit. To ovšem zabere nejméně hodinu a není předmětem tohoto textu. Na druhé straně stačí tuto hodinu „obětovat“ jednou v libovolném předmětu – postupy a principy debatování jsou přenosné z předmětu do předmětu i v čase.

Příloha 2: Pravidla debaty.

I zkušeným debatérům stojí za to připomenout základní principy debatování:

- Cílem „prvního“ týmu je (pomocí argumentace) obhájit platnost zadané teze.
- Cílem „druhého“ týmu je (pomocí argumentace):
 - 1/ prokázat, že obhajobu teze, tak, jak ji provedl první tým, nelze přijmout. Tedy, že první tým z nějakého důvodu nedokázal prokázat, že je lepší žít v zemi „a“ než v zemi „b“,
 - 2/ prokázat, že teze neplatí a že tedy naopak v zemi „b“ se žije lépe než v zemi „a“.
- Řečníka nesmí nikdo přerušovat.
- Nástrojem debatéra je *mluvené slovo a racionální argumentace založená na ověřených faktech*.
- Předmětem kritiky může být zejména obsahová nesprávnost, logické vady, nevýznamnost a „nepřesvědčivost“.
- Kdo si předem nepřipraví argumentaci a protiargumentaci a v průběhu debaty si nepíše poznámky, nemá šanci uspět.
- Zvítězí tým, který (lépe) splní svůj cíl.
-

V hodině jsem využil tuto formu debaty:

Tento projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

asociace debatních klubů
České republiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

Úsek debaty	maximální čas
řeč A1	90 sec
čas na přípravu	30 sec
křížový výslech (ptá se kdokoliv z N, odpovídá kdokoliv z A)	30 sec
řeč N1	90 sec
čas na přípravu	30 sec
křížový výslech (ptá se kdokoliv z A, odpovídá kdokoliv z N)	30 sec
řeč A2	90 sec
řeč N2	90 sec

Takto debata zabere 8 minut, s přesuny a výměnou dvojic by se teoreticky mohlo odehrát až 5 debat (debat se tedy aktivně účastní 20 žáků). Krátit dále časy již asi není produktivní (naopak, **dává smysl jednotlivé úseky debaty prodloužit!**) Pokud budete chtít do debaty zapojit další žáky (včetně těch, kteří (záměrně) nepřijdou), doporučuji „nešturmovat“, prodloužit čas na řeči, křížový výslech a možná i přípravu a s aktivitou pokračovat i v části další hodiny.

Druhá hodina – debaty:

Žáci („debatní týmy“) vystupují v předem daném pořadí, debatují podle zveřejněných pravidel na předem známé, připravené teze.

Po skončení debaty by měl být vydán verdikt o vítězi – ideálně okamžitě, lze však i ke konci hodiny (oznámení výsledků všech debat), případně i následující hodinu (učitel si může v klidu pročíst poznámky a svůj verdikt a jeho zdůvodnění pečlivě zvážit).

Specifickým rysem hodnocení těchto debat je skutečnost, že učitel pravděpodobně nebude znát fakta o „exotických zemích“. Obecnou představu však máme a každý překvapivý fakt by měl být podložen snadno ověřitelnými zdroji.

1/ Klasifikace

Bohužel, ve většině našich škol jsou žáci učeni k tomu, že cílem veškerého jejich snažení je známka. Pokud je atmosféra na Vaší škole obdobná, může být kontraproduktivní „jít proti větru“ a výkony v

Tento projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

asociace debatních klubů
České republiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

debatě lze oznámkovat. Vždy však na základě předem daných kritérií a nikdy ne na základě toho, kdo v debatě vyhrál / prohrál.

V této debatě, protože učitel pravděpodobně nebude znát použitá fakta, se dá klasifikovat na základě následujících kritérií:

O = Přípravenost po obsahové stránce.

Vyzařuje debatér dojem, že ví, o čem mluví?

(Má fakta a údaje připravené? Je schopen citovat zdroje? Reaguje v křížovém výsledku pohotově a znale? Klade v křížovém výsledku rozumné a znalé otázky?)

F = Přípravenost po formální stránce.

Vyzařuje debatér dojem, že ví, proč mluví o tom, o čem mluví? Líbí se ti jeho řeč po jazykové stránce?

(Má řeč řád a směr? Dokázal debatér v časovém limitu říci vše, co chtěl? Využil časového limitu? Dokáže použít vhodnou slovní zásobu – a působí tedy dojmem, že o řeči přemýšlel, anebo slovíčka a věty „loví“?)

Obě kategorie lze ohodnotit žákům srozumitelnou stupnicí 1 - 5, výsledná známka je průměrem těchto hodnot.

2/ Hodnocení debat žáky

Při debatách se vždy snažím zapojit všechny žáky – ať již jako debatéry, nebo jako rozhodčí. Ne vždy je to vhodné - pro začátečníky je debata samotná poměrně náročná činnost a vysvětlení debatování i rozhodování by vám mohlo zabrat příliš času. Pro rozhodování žáky obecně platí, že:

- hodnotící i hodnocení musí vědět, co se hodnotí,
- hodnocení musí být velmi jednoduché a srozumitelné,
- v případě série debat nehodnotí žáci, kteří právě vystupují (pochopitelně), kteří vystoupí v následující debatě a kteří právě vystoupili,
- je velmi vhodné žákům - hodnotitelům činnost usnadnit přehledem pořadí debat, teze debat, jmen vystupujících, formulářem hodnocení atp.,

Tento projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

MS
MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

asociace debatních klubů
České republiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

- v ideálním případě žáci své hodnocení zdůvodní - slovně nebo písemně (ve stanoveném rozsahu). Tento přístup je zejména vhodný využít tehdy, když se rozhodnete, že do debaty nezapojíte všechny žáky.

Hodnocení debaty žáky můžete pochopitelně vynechat, případně je nechat pouze rozhodnout o vítězi (se zdůvodněním verdiktu).

Postup

Žáky – rozhodčí poučíte, že budou rozhodovat debaty svých spolužáků. Každý dostane připravený arch hodnocení:

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

asociace debatních klubů
České republiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

Příloha 3: Arch hodnocení (příklad)

Je lepší žít v zemi „a“ než v zemi „b“.				
<p>Odhodnoť výkony debatérů v kategoriích „O“ a „F“. Při hodnocení ti pomohou následující otázky:</p> <p>O = Přípravenost po obsahové stránce: Vyzařuje debatér dojem, že ví, o čem mluví?</p> <p><i>Má fakta a údaje připravené? Je schopen citovat zdroje? Reaguje v křížovém výslechu pohotově a znalé? Klade v křížovém výslechu rozumné a znalé otázky?</i></p> <p>F = Přípravenost po formální stránce: Vyzařuje debatér dojem, že ví, proč mluví o tom, o čem mluví? Líbí se ti jeho řeč po jazykové stránce?</p> <p><i>Má řeč řád a směr? Dokázal debatér v časovém limitu říci vše, co chtěl? Využil časového limitu? Dokáže použít vhodnou slovní zásobu – a působí tedy dojmem, že o řeči přemýšlel, anebo slovíčka a věty „loví“?</i></p> <p>Hodnotící stupnice. Při hodnocení využij stupnici 1 – 5.</p> <p>1 = skvělé!</p> <p>2 = dost dobré, k dokonalosti něco chybí</p> <p>3 = s rezervami</p> <p>4 = s výraznými rezervami – něco je špatně</p> <p>5 = katastrofa, není co hodnotit</p>				
<p>Tvoje jméno:</p> <p>Výkony debatérů, kteří vystupovali v předchozí a následující debatě po tvój debatě nehodnoť!</p>				
Pořadí	Afirmativní tým	Negativní tým	země skupiny „a“	země skupiny „b“
1	Novák O: F: Blučková O: F:	Novotná O: F: Dvořáková O: F:	Falklandské ostrovy	Spojené království
2	Pařízek O: F: Nguyen O: F:	Sekerová O: F: Šťastná O: F:	Ghana	U.S.A.

Tento projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

asociace debatních klubů
České republiky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt OP VK *Debatování napříč osnovami* CZ.1.07/1.1.00/14.0104

3	Plašilová O: F: Moudrá O: F:	Honcl O: F: Kuba O: F:	Vanuatu	Irská republika
4	...,,
...				

3/ Klasifikace při hodnocení debat žáky

Pokud se žáci debat zúčastní jako rozhodčí a pokud trvají na známkách, budete jejich činnost chtít oznámkovat. To lze udělat například takto:

V uvedeném cvičení lze „stupnici hodnocení“ využít jako základ pro známku za výkon v debatě. Viz výše.

Dále předem oznamte, že budete hodnotit *žákovská hodnocení*. Kritériem je nakolik se vaše a žákovské hodnocení liší: pokud o max. 2 stupně (1 - 3, 2 - 4, 3 - 5) žák získává hodnocení „1“. Pokud se lišíme o 3 stupně (1 - 4, 2 - 5), žák získává hodnocení „3“. Pokud o 4 stupně (1 - 5) potom žák zřejmě nerozumí obsahu, anebo záměrně zkresluje výsledek, získá hodnocení „5“. Zprůměrujete všechna vaše hodnocení žákovských hodnocení daného žáka a dostanete se k nějaké hodnotě. Dejme tomu, že pro Nováka to bude 1,25. Takto můžete ohodnotit výkon žáka - rozhodčího.

Pokud žáci debatují i rozhodují, obě hodnoty sečtete, zprůměrujete, zaokrouhlíte dolů a výsledkem je známka.

V tomto cvičení jsem žákovské hodnocení pro klasifikaci nevyužil. Samotné debaty a fakta o životě na exotických místech byly pro všechny žáky natolik zajímavé, že jsem nepotřeboval naslouchající nějak výrazněji motivovat k tomu, aby skutečně naslouchali. Navíc rozhodně nemůžete očekávat, že by žáci - hodnotitelé cokoliv věděli o bizarních ostrůvcích v Pacifiku. Sám jsem o jejich existenci neměl tušení. Hodnotit znalost faktů pak skutečně závisí pouze na dojmu. Výše uvedený postup jsem ale použil v jiných hodinách, a i když vypadá komplikovaně, s pomocí předem připravených archů hodnocení (a jednoduchých součtových vzorečků v Excelu) to nebylo nijak složité. Pozitivní zkušenost byla i v tom, že první využití takového systému bylo i posledním pokusem žáků „pomáhat“ kamarádům (či je „potápět“, když to kamarádi nebyli) neobjektivním hodnocením.

R. Brinda, únor 2012

Tento projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.